

دادگر

سال سوم | شماره هشتم | اسفندماه ۹۹

ویژه‌نامه

- آب در کوزه و ما...
- برجامی متفاوت با متن برجام
- گفت‌وگو با عباسعلی رهبر عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی
- کشکیات آمریکا و برادران
- یک‌طرفه‌ترین تعهد
- ایالات مقصره‌ی آمریکا
- برجام و بدعهدان خوش‌قیافه

دادگر

گاهنامه دادگر | سال سوم | شماره هشتم | اسفند ۹۹

در دادگر شماره هشت می‌خوانید

آب در کوزه و ما...

برجامی متفاوت با متن برجام

مصاحبه با دکتر رهبر

کشکيات آمریکا و برادران

یک طرفه ترین تعهد

ایالات مقصره آمریکا

برجام و بدعهدان خوش قیافه

کلام امام:

این که بنده سال‌ها است دائم تکرار می‌کنم که با آمریکا مذاکره نمی‌کنیم علتش این است. این نشان دهنده این است که مشکلات ما در این مسئله، در مسائل مربوط به منطقه، در مسائل گوناگونی که داریم، در مشکلاتی که با آمریکا و امثال آمریکا داریم حل نمی‌شود؛ ما یک راهی باید خودمان انتخاب کنیم، آن راهمان را برویم. بگذارید دشمن دنبال شما بدود

۱۳۹۵/۰۵/۱۱

آب در کوزه و ما...

پیرامون سیاست‌های دولت و مجلس در موضع اقتدار

محمد مهدی تکلویی
دبیر دانشکده

ویژگی نظام سلطه این است که وقتی در کشور هدف ضعف مشاهده می‌کند، برای اینکه سلطه خود را افزایش دهد بیشتر ترغیب می‌شود. در چهل و دو سال گذشته بنای جمهوری اسلامی حرکت برخلاف این جریان بوده و مستلزم پیشرفت در ابعاد مختلف است. یک جامعه، وقتی در یک راه جدیدی قدم می‌گذارد و مدعای غیرمتعارفی را مطرح می‌کند و به موفقیت می‌رسد، الگویی برای دیگر کشور های تحت سلطه می‌شود. این حرکت طبعاً موجب هجوم بیشتر نظام سلطه می‌شود. همچنین ایجاب می‌کند تا کشور به فکر پیشرفت و قوی شدن خود باشد. اگر مولفه‌های قدرت نظام تقویت نشود، موجب نفوذ و سلطه ایادی استکبار می‌شود. البته هدف جامعه اسلامی رسیدن به این قدرت‌ها نیست،

اما وسیله‌ای است که بدون آن نمی‌توان به هدف‌ها رسید. آن چیزی که دشمن را مایوس و وادار به عقب نشینی می‌کند اتکا به توان و ظرفیت داخلی است. توجه و استفاده از این ظرفیت‌ها، برنامه‌ریزی عاقلانه و مدبرانه برای استفاده از این‌ها می‌تواند کشور را به اقتدار و استحکام ساخت درونی برساند؛ و این همان چیزی است که دشمن را مأیوس می‌کند. در هفت سال گذشته الگوی حکمرانی دولت مبتنی بر تنش‌زدایی بود و می‌پنداشت با کاهش مولفه‌های قدرت، می‌تواند بهانه فشار را از نظام سلطه بگیرد. این درحالی است که مطابق تجربه تاریخی هر کجا در مقابل خواسته‌های بی‌حد و حصر نظام سلطه کوتاه آمدیم در عوض زیاده‌خواهی آن‌ها افزایش پیدا کرده.

به عنوان مثال زمانی که آمریکا از برجام خارج شد رویکرد دولت براین بود که همچنان بر توافق پایبند بماند. لکن در مقابل نه‌تنها طرف مقابل به برجام برنگشت و به تعهدات خود عمل نکرد، وقیح‌تر شد و تحریم‌های جدیدی را نیز وضع کرد. برای بازگشت به توافقی که سال‌ها پیش خود نقض کرده پیش‌شرط تعیین می‌کند که اول ایران باید به توافق بازگردد. این در حالی است ایران پیش از این حسن‌نیت خود را ثابت کرده‌بود و تمام تعهدات خود در برجام را به طور کامل انجام داده‌است. علاوه براین دولت ایران اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی را نیز به عهده گرفته و حتی دسترسی‌هایی بیشتر از آنچه که باید به طرف مقابل داده است.

رویکردهای دولت در طی هفت سال گذشته ایران را کشوری ضعیف و معطل برجام نشان داده‌است. همین امر موجب شده تا طرف آمریکایی خودش را در جایگاه برتر توافق ببیند و نه‌تنها به بازگشت به برجام هم فکر نکند بلکه به فکر امتیازگیری بیشتر هم باشد. سیاست صبر راهبردی دولت تا جایی ادامه پیدا کرد و از موضع ضعف و ناتوانی رفتار کرد که نتیجه آن ترور شهید فخری‌زاده و خرابکاری در سایت هسته‌ای نطنز شد.

تجربه نشان داده هرکجا که ایران از جایگاه قوت و قدرت رفتار کرده نتیجه آن عقب نشینی دشمن بوده. زمانی که ایران در مقابله با توقیف نفت‌کش ایرانی، نفت‌کش

انگلیسی را توقیف کرد، بلافاصله دشمن عقب نشست و نفت‌کش ایرانی را آزاد کرد. در جای دیگر ایران نفت‌کش کره‌جنوبی را توقیف می‌کند و کره‌جنوبی مجبور می‌شود پول‌های بلوکه شده ایران را آزاد کند.

زمانی که کشور قوی باشد دشمن مایوس شده و توطئه‌های او به نتیجه نمی‌رسد. یکی از مصادیق قوی شدن، داشتن یک مجلس قوی است. مجلسی که در مقابل توطئه‌های دشمن با وضع قوانین لازم و نظارت بر آنها دولت را به سمت مطلوب هدایت کند. اگر مجلس کار خود را به درستی انجام دهد، کشور از گزند دسیسه نظام سلطه مصون می‌ماند.

قانون راهبردی برای لغو تحریم‌ها و صیانت از منافع ملت ایران، عمل حساب شده‌ای بود که سبب تقویت توان هسته‌ای ایران شد. در واقع این قانون شروعی بر پایان رفتار فشل دولت است. مطابق این قانون ایران درصدد بازیابی توان هسته‌ای خود اقداماتی را انجام می‌دهد. توان هسته‌ای در کنار قدرت موشکی می‌تواند برای ایران بازدارندگی ایجاد کند و به نوعی در توافقات دست بالاتر را به ما بدهد. قدرتمند شدن ایران نگرانی مقامات غربی را به دنبال خواهد داشت و با داشتن این مولفه‌ها قاعدتاً ایران به راحتی در توافقات عقب نشینی نخواهد کرد و راحت‌تر می‌تواند منافع ملی خود را تامین کند.

برجامی متفاوت با متنی برجام

مذاکره در نگاه رهبری

شاهد چرخکار
عضو فعال دانشکده

از زمان رهبری امام خمینی (ره) تا زعامت امام خامنه‌ای دیدگاه به غرب و در صدر آنها آمریکا برپایه بی‌اعتمادی، عهدشکنی و سلطه‌گری بوده است. باوجود آثار توافقات قبلی با غرب اما تلاش دولت‌مردان در پی رسیدن به توافقی جدید با غرب بود. همچنین در این راستا سخنان و موضع‌گیری‌ها و شروط رهبرانقلاب برای حفظ منافع ملی که در سال ۹۴ به رئیس‌جمهور ابلاغ شد، هیچگاه عملی نشد تا این حسرت از عدم توجه به سخنان آگاهانه و عالمانه بردوش همه بماند.

دیپلماسی اقتدار

دیپلماسی اقتدار کلید واژه‌ای است که سالیان سال از وزارت خارجه ما رخت بسته و تنها نشانه‌های آن در سخنان رهبرانقلاب، دیده می‌شود. نمونه‌های این رویکرد، اصلی‌ترین

عامل جایگاه مقتدرانه ایران در منطقه و جهان است؛ سخنان رهبرانقلاب در دانشگاه امام حسین (ع) خطاب به عربستان در باب شهدای منامونه‌ای از این گفتمان است.

گفتمانی که در برجام تنها از رهبرانقلاب دیده شد و در جریان اعلام تهدید آمریکا به جنگ، رهبری صریحاً اعلام موضع کردند و سخن معروف «جنگ نخواهد شد و مذاکره نخواهیم کرد» را گفتند. جنگی که ایران هیچ وقت آغازکننده آن نبوده و نخواهد بود اما در صورت آغاز با قدرت آن را پایان می‌دهد. این نمود از دیپلماسی که از سوی دستگاه وزارت خارجه بسیار مهجور واقع شده در جریان تهدید آمریکا به پاره کردن برجام با جواب قاطع رهبر بر ریز ریز کردن و آتش زدن روبرو شد آن هم در زمانی که سکوت دولت ایران، سیگنال ضعف را به کاخ سفید ارسال می‌کرد.

ماهیت برجام از نظر رهبری

در نگاه رهبرانقلاب مذاکره تنها با آمریکا ممنوع بود همانطور که امام آن را ممنوع اعلام کرد اما برجام هیچ‌وقت مورد تأیید یا تکذیب رهبرانقلاب واقع نشد. ایشان همچنین قبل از تصویب بدبینی خود را نسبت به آمریکا و مذاکرات اعلام کردند. ۹ شرطی که مفاد آن لغو تحریم‌های ظالمانه اقتصادی و مالی، گرفتن تضمین‌های قوی و کافی از جمله آن اعلام کتبی رئیس‌جمهور آمریکا و اتحادیه اروپا مبنی بر لغو تحریم‌ها بود، هیچگاه عملی نشد. نه تنها تحریمی لغو نشد بلکه حدود ۸۰۰ تحریم جدید توسط کنگره آمریکا و سنا بر علیه جمهوری اسلامی وضع شد و تضمین‌های لازم هم نه‌تنها گرفته نشد، بلکه با خروج آمریکا از برجام روح و جسم برجام هم نابود شد.

«جمهوری اسلامی ایران تاکنون به تعهدات خود در برجام پایبند بوده است اما اروپایی‌ها به وظایف خود عمل نکرده‌اند و این قابل قبول نیست که ما به‌طور کامل به تعهدات خود در برجام عمل کنیم اما آن‌ها تعهدات خود را انجام ندهند.»

برخورد با نقض برجام و خروج در صورت نقض برجام توسط هر طرف هم یکی از شروطی بود که نه تنها عملی نشد بلکه تا ۵ ماه اخیر انفعال ایران را در برداشت. یکی از موارد دیگری که توسط رهبرانقلاب در موارد ابهام سند برجام مطرح شد نفی تفسیر طرف‌های قرارداد بود که مرجع را تنها متن مذاکرات می‌دانست. شرطی که به کرات نقض شد و طرف آمریکایی تفسیرهای حق به جانب خود را به سایر طرف‌ها تلقین و سازمان‌ها و شرکت‌ها را به بهانه تحریم از معامله در چارچوب برجام با

طرف ایرانی تلقی کرد. مورد آخر و مهم در نامه رهبر انقلاب به رئیس‌جمهور و رئیس شورای امنیت ملی در مورد برجام، ایجاد هیئت قوی و آگاه و هوشمند، برای رصد پیشرفت کارها و تضمین انجام تعهدات طرف مقابل و تحقق آنچه در بالا بدان تصریح شده است، که هیچگاه عملی نشد و پس از ۵ سال، اقدامات مجلس، این مورد را عملی کرد اما باوجود پیچیدگی و ابهام در متن برجام و نیز گمان نقض تعهدات و تخلفات و فریب‌کاری در طرف مقابل بویژه آمریکا، همیشه مورد تأکید رهبر انقلاب چه قبل و چه بعد از تصویب برجام بود که باز هم مورد بی‌لطفی مسئولان قرار گرفت.

برجام، تجربه‌ای بی‌تکرار

برجام با تمام سختی‌ها با تحقق پیش‌بینی‌های رهبرانقلاب پایان پذیرفت و این تجربه را بجای گذاشت که نه آمریکا و نه متحدانش قابل اعتماد نیستند. خروج آمریکا از برجام به سادگی و با امضایی صورت گرفت که قرار بود تضمین برجام باشد. با وعده‌هایی پایان یافت که جز شرطی کردن اقتصاد و کاهش سرمایه‌گذاری در ایران هیچ عاید خاصی نداشت. رفع تحریم‌ها در برجام، به‌عنوان اصلی‌ترین هدف، نه‌تنها صورت نپذیرفت، بلکه از نظر مقام معظم رهبری «مذاکره نه ابزاری برای رفع دشمنی بلکه ابزاری برای اعمال دشمنی شد.»

- ۱_بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۷/۰۵/۲۲
- ۲_دیدار رئیس‌جمهور روسیه با رهبرانقلاب ۱۳۹۷/۰۶/۱۶
- ۳_بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۹۷/۰۵/۲۲

عباسعلی رهبر عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی (ره) در گفت‌وگو با دادگر

دیپلماسی ایران یک دیپلماسی قابل انعطاف است

دیپلماسی پنهان و سوگفتارهای برجامی

عباسعلی رهبر استاد دانشگاه علامه طباطبایی (ره) و عضو هیئت علمی در گفت‌وگو با «دادگر» به تحلیل صبر راهبردی ایران و روابط ایران و آمریکا در آینده پرداخت.

بازگشت آمریکا گزینه‌ای بهتر برای واشنگتن است

چرا آمریکا به برجام بر نمی‌گردد؟

باتوجه به مولفه‌های اهرم پنهان، سیاست فشار، زمین بازی توافق بین‌المللی، رایزنی در نحوه اجرا، رایزنی در اصل اجرا و اظهارات غیرصریح از طرف آمریکایی‌ها وارد عرصه‌ی تحلیل در مورد برجام می‌شویم.

باید دقت کرد که آمریکا در رابطه با برجام و نحوه‌ی اجرای آن به دنبال جنگ با ایران نبوده‌است؛ حتی استقرار جنگنده‌ها و اعزام نیروها به دریای سرخ، بیشتر حالت نمایشی داشت. در وهله‌ی دوم، توان بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران را باید در نظر گرفت.

از مجموع دو گزینه تعلیق برجام و عدم مذاکره، بازگشت آمریکا گزینه‌ای بهتر برای واشنگتن است. حتی آمریکا می‌تواند منافع بیشتری را برای خود ایجاد کند. به این معنی که منافع و نفوذ خودش را در منطقه بهتر می‌تواند تامین کند. همچنین می‌تواند از تاسیسات هسته‌ای ایران بازرسی انجام دهند. جمهوری اسلامی بارها اعلام کرده دنبال سلاح‌های اتمی نیست. بنظر می‌رسد، آنچه در اتفاق فی مابین می‌بینیم یک نوع بازی پیچیده سیاسی و بین‌المللی از طرف آمریکا هست. ما از جانب آمریکایی‌ها، شاهد نوعی دیپلماسی خاموش هستیم؛ یک سری گام‌های تدریجی که از آن‌ها به راحتی نمی‌توان حدس زد بایستن دنبال چه چیزی هست. با وجود اینکه بحث توافق برجامی را به رسمیت می‌شناسند، در عمل یک سری مغالطات بین‌المللی را شاهد هستیم.

آنچه مهم هست عمل می‌باشد.

بهترین راهبرد برای مقابله با تحریم‌ها چیست؟

با این حال ایران بارها تصریح کرده، بنا به دلایل مختلف دنبال سلاح هسته‌ای نیست. اما اتفاقی که می‌افتد این است که این پیمان در سال ۲۰۱۵ شکل می‌گیرد و طرف مقابل آمریکا در زمان ترامپ خودش را از موضوع جدا می‌کند. به عبارتی در سال ۹۸ وقتی دولت ایران به نیویورک سفر می‌کند، در آنجا بحث تشکیل ۵+۱ مطرح می‌شود. برای این جلسه جمهوری اسلامی با ظرافت شرط می‌کند که ترامپ حتما قبل جلسه اعلام کند که می‌خواهد به برجام برگردد یا خیر؛ اما این کار را انجام ندادند، چون در عمل قصد برداشتن تحریم‌ها را نداشت.

بنا به فرمایشات مقام معظم رهبری حرف‌های زیادی شنیده شده، اما آنچه مهم هست عمل می‌باشد. به اندازه‌ای که طرف آمریکایی عمل خواهد کرد ما هم عمل خواهیم کرد. در بحث سیاست‌های برجام نظام جمهوری اسلامی ایران بر یک موضوع توافق جدی دارد که زمان حرف زدن و حرف درمانی تمام شده و باید وارد عرصه عمل شویم. وزیر خارجه آمریکا این بحث را مطرح می‌کند که راه دیپلماسی با ایران در خصوص توافق هسته‌ای ۲۰۱۵ باز هست و اگر ایران دوباره مفاد برجام را اجرا کند، آمریکا هم این کار را خواهد کرد و ما منتظر واکنش تهران هستیم.

دیپلماسی ایران یک دیپلماسی قابل انعطاف است.

آیا صبری که ایران موقع خروج آمریکا به خرج داد، درست بود؟

نکته جالب این است که ایران براساس تجربه سیاسی ۴۰ ساله‌ای که دارد، راه‌های مذاکره و انعطاف در مذاکره را نبسته و نوعی دیپلماسی انعطاف‌پذیر را در بحث برجام پیش گرفته‌است. رافائل گروسی مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، به ایران نمی‌آید که یک نگاه قهرآمیز و یک برخورد غیرقابل انعطاف انجام دهد. نکته قابل توجه این است که حتی رئیس‌جمهور ایران این بحث را مطرح می‌کند که برجام بالاخره باید انجام شود، اما ما باز هم حاضر هستیم در رابطه با نحوه اجرای برجام با هم توافق کنیم. این‌ها نشان می‌دهد دیپلماسی ایران یک دیپلماسی قابل انعطاف است. البته این دیپلماسی جاهایی هم ممکن است ضررهایی را بزند؛ همان اتفاقاتی که در بحث مفاد برجام افتاد و بعضا به نظرات مقام معظم رهبری در سیاست خارجی عمل نشد. حتی خود وزیر امور خارجه هم به اشتباه خود اذعان کرد. نکته‌ای که باید دقت کرد این است که سیاست خارجی آمریکا در فضای استراتژیک و راهبردی شکل می‌گیرد و با آمدن افراد فرقی در آن ایجاد نمی‌شود. در زمان اوباما شاهد بیشترین تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران بودیم و ترامپ به آنها شدت بخشید و به فضای دوقطبی قوت بخشید.

در تحلیلی دیگر می‌توان گفت بایدن سیاست فشار حداکثری دولت ترامپ را که در واقع تکبر و زورگویی بود را دارد و به نوعی همان سیاست را ادامه می‌دهد.

در این انعطاف هم باید خطوط منافع و مصالح نظام مورد توجه قرار بگیرد.

قانون مجلس رو چطور ارزیابی می‌کنید؟

باید توجه شود، اقدامات داوطلبانه جمهوری اسلامی در اجرای پروتکل الحاقی باعث شد که بسیاری سر و صدا ایجاد نکنند. در حالی که نظارت آژانس مهم است و جمهوری اسلامی هیچ موقع نگفت که من جلوی نظارت آژانس را خواهم گرفت. در واقع نظارت‌های عادی آژانس است که مطابق فضاهای مختلف انجام می‌شود و کاری که مجلس کرد بر اساس ماده ۳۶ برجام می‌باشد.

باید دقت کرد که سیاست خارجی بایدن در رابطه با ایران، یک سیاست برای استفاده از اهرم فشار ترامپ است. حتی جمهوری اسلامی ایران پا را فراتر می‌گذارد. باز هم وزارت خارجه اعلام می‌کند. حال ما ۵ اسفند ممکن است کارهایی را انجام بدهیم، کاهش نظارت را انجام بدهیم، اما باز آمریکا اگر خواست ما برمی‌گردیم. به نظر می‌رسد شاید این حرکت منطقی و درست نباشد. انعطاف‌پذیری در سیاست خارجی یک اصل مسلم عقلانی است. لکن در این انعطاف هم باید خطوط

منافع و مصالح نظام مورد توجه قرار بگیرد. طرف خارجی نباید فکر کند که جمهوری اسلامی در بحث برجام حاضر است، هر اتفاقی را که توانست رقم بزند.

با فرآیندهای دیپلماتیک و با نگاه‌های عاقلانه درازمدت به اساس منافع و مصالح ملی، دشمنی‌ها را کمتر کرد

پیش‌بینی شما از آینده روابط ایران و آمریکا چیست؟

به نظر می‌رسد که بایدن دارد همان دیپلماسی خاموش با استفاده از اهرم فشار ترامپ را دنبال می‌کند. یک قوه نامرئی دیپلماسی مانع از این می‌شود که جمهوری اسلامی ایران بتواند در یک فضای آرام در بحث برجام ورود پیدا کند.

نکته مهم این است که اگر ما بازگشت تدریجی دو طرف را نبینیم، بالاخره بحث برجام به بن‌بست خواهد خورد. البته من اعتقاد دارم، یک دیپلماسی پنهان که ممکن است دولت‌ها به آن روی بیاورند، کوه یخی هست که یک دهم آن بیرون است و نهم آن داخل آب است. نکته حائز اهمیت در مورد بحث چین و روسیه این است که بالاخره قطعنامه‌ای علیه ایران صادر شد که یک پای آن چین و روسیه بود. چین و روسیه در عین حال که از بحث برجام حمایت می‌کنند به عدم‌دستیابی کشور ما به سلاح هسته‌ای و حفظ امنیت اسرائیل، اتفاق نظر دارند.

در این قسمت می‌توانم یک نکته را اضافه کنم که سیاست‌های مشابه ترامپ را ما کم کم داریم در بایدن می‌بینیم. شاید نحوه اجرایی که این‌ها دارند با هم فرق می‌کند و به نوعی هر چند باعث کسری حیثیت بین‌المللی آمریکا می‌شود اما انگار منافع اقتصادی و نظامی آمریکایی‌ها در به هم خوردن بازی هست.

شما می‌دانید، وقتی بایدن سرکار آمد فرمان‌های اجرایی ترامپ را لغو کرد. موضوع لغو برخی از سیاست‌های کلی ترامپ

جمهوری اسلامی بود. مثل پایان ممنوعیت سفر مسلمانان به آمریکا. اما شما می‌بینید که در این قسمت هم بحث برجام مطرح نشد. نکته‌ای که باید دقت کرد این است که ما بالاخره از یک طرف در شرایط تحریم و از طرف دیگر در شرایط جنگ مستقیم

اقتصادی با آمریکا و از طرف دیگری بحث بیماری کرونا، فشارهای زیادی را بر داخل کشور ایجاد کرده و کشور برای این که بتواند مشکلات را رفع کند اولاً نباید یک منطق عقلانی در مذاکرات را در پیش بگیرد. در فضای بین‌المللی به این نکته باید دقت کرد که آمریکا به لحاظ ماهیتی و هویتی هیچ موقع نمی‌تواند به عنوان یک دوست در کنار جمهوری اسلامی قرار بگیرد. لکن می‌شود با فرآیندهای دیپلماتیک و با نگاه‌های عاقلانه درازمدت به اساس منافع و مصالح ملی، دشمنی‌ها را کمتر کرد. نکته‌ای که باید دقت کرد این است که اروپا در این مسئله منفعل است.

من تعجب می‌کنم که بعضی از کارگزاران سیاست خارجی به آلمان پیغام می‌دهند، به فرانسه پیغام می‌دهند. در واقع مطرح می‌کنند اروپا یک نقش کاملاً منفعل دارد و به دنبال این است که فهرست کار خود را از آمریکا بگیرد. یک جدول زمانی و اجرایی از آمریکا می‌گیرد و بیشتر نقش اروپا در فضای آمریکا هم این است. برای ما خیلی مهم است و به درد ما می‌خورد اما باید دیپلماسی را انتخاب کنیم. راهی انتخاب کنیم که مصالح و منافع کشورمان را بتوانیم حفظ کنیم. باید قبول کرد که قدرت اول اقتصادی، یک قدرت فناوری است و فناوری بدون هسته‌ای امکان پذیر نخواهد بود و این نکته بسیار مهمی است که ما می‌توانیم به این

برسیم.

جمهوری اسلامی بارها اعلام کرده عضو MPT هستیم و به آژانس انرژی هسته‌ای تعهد خواهیم داشت. اما خب طبعاً در بحث پروتکل الحاقی، مصوبه مجلس است که می‌تواند اجرا بشود و بسیار مهم هم هست. اختلافات آمریکا و ایران شفاف و مشخص است نیازی هم به میانجی‌گری و کارهای ارتباطی نیست که بخواهیم از آنها استفاده کنیم. دو طرف باید بتوانند برای ایجاد ثبات و منافی که برای منطقه و جامعه بین‌الملل هست به این توافق پایبندی خودشان را در عمل نشان بدهند.

کشکیات آمریکا و برادران

تعهدات آمریکا در برنامه غیر جامع!

ریحانه زارع پور
عضو فعال دانشکده

برجام در سال‌های اخیر محل اختلاف بسیاری از صاحب نظران و متخصصان بوده، موافقان و مخالفانی دارد. از جمله دلایل مخالفان برجام تعهدات آمریکا و بدعهدی‌های او نسبت به این تعهدات است. با مرور این تعهدات اولیه و آنهایی که تحقق یافتند شاید بتوان حق را به مخالفان برجام داد.

تعهدات غرب و آمریکا به ایران

توقف تلاش برای کاهش خرید نفت خام ایران به نحوی که مشتریان فعلی بتوانند میانگین میزان کنونی خرید نفت خام خود از ایران را همچنان ادامه دهند. بازگشت مبالغ مشخص از عواید فروش نفت ایران در خارج از کشور به ایران. در مورد معاملات نفتی مذکور، تحریم‌های اتحادیه اروپا و آمریکا بر بیمه و خدمات حمل و نقل مرتبط تعلیق می‌شوند. تعلیق تحریم‌های آمریکا و اتحادیه

اروپا بر صادرات پتروشیمی ایران و نیز تعلیق تحریم خدمات مرتبط طلا و فلزات گرانبها و تعلیق تحریم خدمات مرتبط تعلیق تحریم‌های آمریکا بر صنعت خودرو و تعلیق تحریم‌های خدمات مرتبط، تعلیق تحریم‌های آمریکا بر صنعت خودرو و تعلیق تحریم‌های خدمات مرتبط،

– صدور گواهی عرضه و نصب قطعات یدکی برای ایمنی پرواز هواپیماهای غیرنظامی ایران و خدمات مرتبط با صدور گواهی بازرسی‌های مرتبط با ایمنی و تعمیرات در ایران و همچنین خدمات مرتبط،

– عدم صدور قطعنامه‌های جدید تحریم هسته‌ای توسط شورای امنیت سازمان ملل متحد،

– عدم صدور قطعنامه‌های جدید تحریم هسته‌ای از سوی اتحادیه اروپا،

– دولت آمریکا در چهارچوب اختیارات قانونی رئیس‌جمهور و کنگره از تحمیل تحریم‌های جدید هسته‌ای خودداری کند،

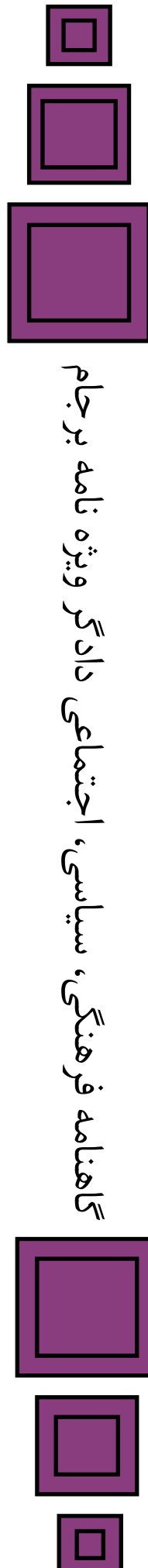
– یک کانال مالی به منظور تسهیل تجارت امور انسان‌دوستانه برای تامین نیازهای داخلی ایران با استفاده از درآمدهای نفتی ایران در خارج از کشور ایجاد شود. تجارت امور انسان‌دوستانه شامل مرادوات تجاری مرتبط با تولیدات غذایی و کشاورزی دارو تجهیزات دارویی و مخارج پزشکی بیماران خارج از کشور خواهد بود و این کانال مالی شامل بانک‌های داخلی مشخص و بانک از این تعهدات تنها درآمد بلوک شده حاصل از فروش نفت ایران آن هم در شش قسط به مبلغ ۸.۲ میلیارد دلار به حساب بانک مرکزی واریز شد، که این پول تنها بخش اندکی از پول‌های بلوکه شده ایران در خارج از کشور است.

پس از عقد قرارداد و اجرایی شدن برجام در دی‌ماه همان سال اقداماتی صورت گرفت و چند شرکت اروپایی مشغول به کار شدند، اما بعد از خروج

آمریکا، اروپا نیز از تعهدات خود عقب کشید. چندی بعد طرف اروپایی برای بهره‌مندی ایران از منافع اقتصادی برجام ۱۱ تعهد را قبول کرد، همچنین سازوکار مالی اینستکس به منظور انتقال غذا و دارو در عوض فروش نفت را راه‌اندازی کردند اما جز چند تراکنش صوری عاید دیگری برای ایران نداشت و در واقع به گفته وزیر امور خارجه مقدمه‌ای بر این ۱۱ تعهد انجام نشده بود.

می‌توان گفت با این اوصاف در آخر به این نتیجه می‌رسیم که معامله با آمریکا در مقایسه با تعهدات ما هیچ نفعی برای ما نداشته است. مخالفت‌هایی که در برجام وجود داشته آنقدرها هم بی‌پایه و اساس نبوده و نیست، همانطور که رهبر جمهوری اسلامی ایران فرمودند: «برجام تجربه ایست برای ملت ایران برای اینکه بدانند برای حل مشکلات بایستی کشور روی پای خودش بایستد.» یا در جایی دیگر در سال ۹۲ فرمودند: «مراقب باشید لبخند فریبکارانه شما را دچار اشتباه نکند، دچار خطا نکند؛ ریزه‌کاری‌های کار دشمن را ببینید.»

مهران خالقی
عضو فعال دانشکده

یک توافق، تمامی طرف‌های حاضر را در بر میگیرد و برای همه یکسان است. مذاکره یعنی دادوستد، یعنی بنشینید دو طرف میز؛ شما یک چیزی بدهید، یک چیزی بگیرید. کفه ترازو امتیازات و تعهدات باید برابر باشد و الا نظم جهانی از بین میرود. از دلایلی که اشخاص با هم توافق میکنند تأمین اهدافشان و برطرف شدن نگرانی هایشان است. میان تأمین اهداف و برطرف شدن نگرانیها باید توازن برقرار باشد؛ عدالت و برابری همه دول در برابر قانون، از موارد مطرح در منشور جهانی حقوق بشر و سازمان ملل است. توازنی که نظام سلطه جهانی برای رسیدن به منافعش، از آن به کرات چشم پوشی میکند.

موارد نقض آن نیز بسیار است؛ بند ۳۶ و ۳۷ برجام موسوم به مکانیسم ماشه یا روش snapback نمونه ای عینی و نزدیک از این عدم توازن است که امکان وتو قطعنامه و تمدید تحریم‌ها

را به آمریکا میدهد آن هم در شرایطی که ۱۴ عضو دیگر، موافق عدم تمدید قطعنامه باشند. توافق برجام علی‌رغم سخنان اعضای مذاکره کننده نه تنها برمبنای سخنان رهبر انقلاب و بدبینی بنا نشده بود که نهایت خوشبینی را به آمریکا و پایبندی او به برجام داشت و از گرفتن تعهدات لازم چشم‌پوشی کرده است.

در جریان تصویب برنامه جامع اقدام مشترک هدف اسمی آمریکا منع ایران از ساخت سلاح هسته‌ای بر مبنای رعایت حقوق بشر توسط ناقضان آن بود؛ هدفی که بارها توسط رهبر انقلاب رد و مورد نکوهش قرار گرفته و باطل بودن مصادیق مذاکره را مشخص کرد. مقام معظم رهبری هدف آمریکا را از این توافق اینطور بیان می‌کنند: «مشکل آمریکا، صنعت هسته‌ای یا حقوق بشر نیست؛ اینها بهانه است. هدف آمریکا نابودی ایران است.»

در بند های ۳۶ و ۳۷ برجام مکانیسم

که اگر آمریکا در مقابل ایران اعتراض کند که ایران برجام را نقض کرده تحریم‌ها حتی با مخالفت سایر اعضا برگشته و جالب این است که اگر ایران و سایر کشورها اعتراض کند، فرایند بروکراسی ۱۵ تا حداکثر ۳۵ روزه برای اثبات مصداق عدم پایبند اساسی و خروج از برجام لازم می‌باشد. خروج آمریکا بر مبنای این بندها در حالی صورت گرفت که آژانس بین‌المللی انرژی اتمی (IAEA) ۱۵ بار، طی گزارش‌های متوالی تایید به انجام تعهدات ایران در چارچوب برجام کرده و تمام فعالیت‌های هسته‌ای او طبق سقف‌های مطرح در برجام و حتی پروتکل الحاقی می‌باشد. پروتکلی که در پی بدعهدی طرف آمریکایی، بر طبق مصوبه مجلس شورای اسلامی، در صورت برنگشتن طرف‌های دیگر تا تاریخ مقرر، آنرا لغو کرده و از آن خارج می‌شود. همچنین لازم به ذکر است که ایران بصورت داوطلبانه با وجود نظارت‌های پادمانی پروتکل الحاقی را اجرا می‌کند. بر طبق پروتکل الحاقی ما باید داده‌های محرمانه کشور در زمینه فناوری هسته‌ای مانند اطلاعات دانشمندان و مراکز دیگر هسته‌ای به جز موارد مطرحه در برجام، در اختیار بازرسان آژانس قرار داده و حتی امکان مصاحبه را با دانشمندان فراهم کنیم. بازرسانی که طبق گفته سخنگوی سابق کاخ سفید، در مقام جاسوس فعالیت کرده و اطلاعات راهبردی را در اختیار مقامات آمریکا از جمله سازمان‌های اطلاعاتی این کشور قرار میدهد.

سرنوشت کار چه بوده؟ ترور دانشمندان هسته‌ای طی سالیان سال و خرابکاری اخیر در مرکز هسته‌ای نطنز.

اشراف اطلاعاتی اخیر، محصل اعتماد به دولت آمریکا و عمل به قراردادی نابرابر است؛ معاهده‌های که در آن تضمینات لازم گرفته نشده و ایران علی‌رغم رعایت تمام تعهدات

خود در بالاترین سطح نظارتی، هیچگاه بجز در مقطعی کوتاه، موفق به گرفتن امتیاز نشد. روحانی، بعد از تصویب تحریم‌های آیسا به‌طور جداگانه به دکتر ظریف و آقای صالحی نام‌های نوشت و تأکید کرد: «آمریکا تاکنون نسبت به تعهدات خود اهمال ورزیده و چنین اقدامی (تحریم‌های آیسا) را نقض صریح برجام است.» همچنین دکتر ظریف در گفتگو با نشریه NEW YORKER در سال ۹۵ گفت: «کسی سوال نمی‌کند که ایران برجام را اجرا می‌کند یا نه، اما تمام مقامات ایرانی معتقد هستند آمریکا برجام را اجرا نمی‌کند.» ولی‌الله سیف رئیس بانک مرکزی در نشست شورای روابط خارجی آمریکا نیز خاطر نشان کرد که تاکنون ایران، هیچ چیزی از اجرای تعهدات به دست نیآورده است.

برجام ثابت کرد که دیپلماسی بین‌المللی مبتنی بر مسئولیت نیست بلکه مبتنی بر اصل قدرت است. هر چقدر که از برابری صحبت شود در آخر این اسلحه و پول است که تصمیم گیرنده نهایی خواهد بود.

ولی متأسفانه بر دیپلماسی سیاست خارجه ما، یک نوع خوشبینی به غرب حاکم است که تجربه برجام، بسیاری را به توجه به سخنان سال ۹۲ رهبر انقلاب در مورد آمریکا سوق داد: «ما دولت ایالات متحده آمریکا را دولتی غیرقابل اعتماد میدانیم»

- ۱- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۲۲/۰۵/۱۳۹۷
- ۲- بیانات در مراسم تحلیف و اعطای سردوشی دانشجویان دانشگاه افسری ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳/۰۷/۱۳۹۲

ایالات مقصره آمریکا

آمریکا و دست اندرکاران در صدد حذف ایران

زهراسادات بازرجانی
عضو فعال دانشکده

تلاش ایران و غرب برای رسیدن به توافق و کاهش تنش‌ها به نتیجه نرسیده. دلیل توافقی‌های یک‌طرفه! در این مذاکرات و توافقی‌نامه‌ها علاوه بر مفاد قراردادهای و بدعهدی‌های طرف مقابل، موانع دیگری بر سر ارتباط بین ایران و غرب وجود دارد. بعضی از کشورهای منطقه مانند عربستان و بعضی مانند اسرائیل که قصد پیدا کردن هویت در خاورمیانه برای خود دارد، از قدرت گرفتن ایران به عنوان یک قدرت مذهبی که از حمایت مردم منطقه برخوردار است و می‌تواند این گفتمان را در منطقه تکثیر کند، قصد سنگ‌اندازی دارند. عربستان از آمریکا در دوره ترامپ علیه ایران استفاده می‌کرد و سرمایه‌گذاری زیادی برای پیروزی ترامپ انجام داد. خصومت ایران با اسرائیل ریشه‌های عمیق ایدئولوژیک، تاریخی و روانی اجتماعی دارد و موضوعی ساختگی نیست.

حمایت گسترده آمریکا از اسرائیل بر شدت این خصومت می‌افزاید. ایران معتقد است آنچه به اسرائیل جسارت سیاست می‌دهد حمایت آمریکا است. هدف اصلی اسرائیل از برقراری رابطه با ایران این بود که به صورت متحدی حامی خود با سیاست‌های ضد عربی در بیاورد، ساواک در سال ۱۹۷۵ زیر نظر افسران اطلاعاتی اسرائیل و آمریکا سازماندهی شده است، از این‌رو همیشه اسرائیل جایی بوده که توافقی میان آمریکا و ایران صورت گرفته و به صورت مانع حضور پررنگ داشته است. ترس اسرائیل از سلاح هسته‌ای ایران نیست، بلکه ترس آنها از میزان بالای پیشرفت‌های تکنولوژی است. اسرائیل نمی‌خواهد که ایران به قدرت هسته‌ای تبدیل شود، چون ترس آنها از دانش بالای ایرانی‌ها است.

واقعیت قوم مدارانه سیاست خارجی آمریکا در برخورد با ایران را می‌توان عامل اصلی بسیاری از تضادهای دانست. سیاست تهاجمی و الگوی کنش مداخله‌گرایانه آمریکا چالش‌های پایان‌ناپذیری در ارتباط با ایران به وجود آورد. و قطعاً آمریکا در صدد ایجاد تعادل در روابط خارجی با ایران و دیگر کشورهای منطقه نبوده است. علت اصلی تعارض ایران و آمریکا نرفتن ایران زیر چتر سلطه است و مانند بسیاری از کشورهای آزادی‌خواه از استقلال و آرمان‌های خود دفاع می‌کند. گروهی دیگر علل تداوم تضادهای سیاسی و امنیتی ایران و آمریکا را ناشی از نقش منطقه‌ای ایران و سازماندهی فضای مربوط به جبهه مقاومت می‌دانند.

پارادوکس‌های رفتاری و گفتاری بین احزاب جمهوری‌خواه و دموکرات از مهمترین عوامل عدم پایبندی و عمل به قراردادهاست. آینه‌وف سناتور ارشد آمریکا طی یادداشتی در نشریه فارین پالیسی ضمن اینکه تصویب برجام را معیوب دانست، نوشت بازگشت به برجام یک اشتباه وحشتناک است. او همچنین از تصمیم ترامپ که از توافقی هسته‌ای ایران خارج شد، حمایت کرد و گفت بازگشت به این توافق بی‌معناست و اینکه تحریم‌های ایران را حذف کنیم کاملاً اشتباه است. سه مورد از شروطی که این سناتور جمهوری‌خواه برای توافق جدید آمریکا با ایران گذاشته است:

۱- توافق جدید باید با حمایت مالی ایران باشد، برنامه‌های موشکی بالستیک را محدود کند.

۲- هرگونه ملاحظات با ایران باید نگرانی‌های اسرائیل و شرکای عربی را شامل شود و توافق با ایران نباید به خطر بیندازد.

۳- راهکار دائمی باید وجود داشته باشد و نباید به ایران اجازه به دست آوردن توانمندی‌های تسلیحاتی اتمی بدهد. ۴- ایران را مجبور کند تمام فعالیت‌های هسته‌ای پیشین خود را افشا کند.

علت حاصل نشدن توافقات بین ایران و غرب که عدم پایبندی طرف غربی را به همراه دارد، شامل مجموعه‌ای از بازیگرانی است که قصد کنترل ایران را دارند و به عنوان یک کشور که دارای حقوق مستقل در نظام بین‌الملل است را نمی‌پذیرند.

برجام و بدعهدان خوش قیافه

دیدگاه غرب نگرها به برجام

هلیا خراسانی
دبیر فرهنگی دانشکده

با توجه به اینکه ایران به همه تعهدات در برجام عمل کرد و به آن پایبند بود و در مقابل آن آمریکا و کشورهای غربی به هیچ یک از بندهای برجام اعتنا نکردند و از آن خارج شدند اما ما با تمام پستی بلندی‌ها همچنان به توافقات خود متعهد ماندیم ولی متأسفانه هیچ تغییر و تحولی حاصل نشد. با اینکه آمریکا در برجام نیست و اهمیتی به توافقات‌ها و مذاکرات انجام شده نمی‌دهد و ایران را ملزوم و مشروط می‌کند به اینکه با بازگشت ایران به توافقات و اعمال تعهدات کامل و جامع، کشور ایالات متحده بندهای برجام را رعایت خواهد کرد. بر اساس متن توافق برجام ایران ذخایر غنی‌سازی خود را پاکسازی و ذخیره‌سازی اورانیوم را قطع و سانتریفیوژهای خود را کاهش داد. در ۱۸ اردیبهشت ۹۷، ترامپ با خروج از

توافق هسته‌ای اعلام کرد که دیگر آمریکا پایبند به برجام نیست و دستور اعمال مجدد تحریم‌ها علیه ایران را صادر کرد. پس از این اتفاق در ۱۵ دی ۹۸، روحانی نیز پس از چهار مرحله کاهش تعهدات خود، طی بیانیه‌ای گام پنجم و نهایی کاهش تعهدات ایران در برجام را اعلام کرد. مطابق این بیانیه، جمهوری اسلامی ایران دیگر با هیچ محدودیتی مواجه نیست. طی این کاهش تعهدات ایران با اطلاع رسانی به سران پنج کشور در برجام مشخص کرد که ایران تا چه اندازه در موضوع برجام خویشتنداری کرده اما فرصت‌ها از دست رفته‌است و طرف مقابل نتوانسته به تعهداتش در برجام عمل کند به گونه‌ای که ایران راهی به جز کاهش تعهداتش نداشت.

بعد از اعلام این موضوع مهلت دو ماهه‌ای به کشورهای باقی‌مانده در برجام از سوی ایران داده‌شد تا هر زمان به تعهدات خود عمل کنند، ایران به شرایط قبل بازگردد اما باز هم تغییری ایجاد نشد. اکنون دیگر بر همگان روشن شده که دست ایران در مقابل بدعهدی و بی‌عملی آنها بسته نیست و در صورت جبران بدعهدی‌ها، تهران سریعاً می‌تواند به شرایط اولیه و منطبق با تعهدات هسته‌ای‌اش در برجام بازگردد.

باوجود روشن بودن ماجرا افرادی مانند ترامپ مدعی‌اند که ایران روح برجام را نقض کرده‌است. تروئیکای اروپایی با ارسال بیانیه‌ای به آژانس بین‌المللی انرژی اتمی از نقض تعهدات برجامی ایران انتقاد کرده‌اند. هایکو ماس وزیر امور خارجه آلمان دلیل فعال کردن مکانیسم حل اختلاف را نقض برجام توسط ایران اعلام کرد. پس از گذشت پنج سال و هرچه روشن‌تر شدن این موضوع

اما هم‌اکنون در پی پیام‌های بایدن به ایران مبنی بر اینکه اگر ایران به تعهداتش در برجام برگردد، ایالات متحده هم همین کار را خواهد کرد و بعد از آن به دنبال توافقی بلندمدت‌تر و مستحکم‌تر با جمهوری اسلامی خواهد بود. حال پاسخ ایران به آمریکا منفی است، ایالات متحده برجام را نقض کرد اما ایران در طول مدت این بدعهدی به برجام پایبند ماند و تنها تدابیر جبرانی از قبل پیش‌بینی‌شده را اتخاذ کرد.

باوجود روشن بودن تمامی ابعاد ماجرا اما غرب در صدد بازگرداندن ایران به پای میز مذاکره برای یک توافق جدید است و قصد دارد پازل ناتمام دموکرات‌ها را تکمیل کند. مطرح کردن مسئله موشکی و منطقه‌ای در قالب یک توافق طولانی و قوی‌تر، نتیجه‌ای عیان‌تر از برجام ۱ ندارد.

برای اطلاعات بیشتر بر روی
نمادها کلیک کنید

  @mostaghelatu

صاحب امتیاز: انجمن اسلامی دانشجویان مستقل دانشکده حقوق و
علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی
مدیرمسئول و سردبیر: انوشه رجبی
ویراستار: انوشه رجبی
صفحه آرا: زهرا پلوئی
طراح جلد: سمانه جعفری
هیئت تحریریه: محمدمهدی تکلویی، شاهد چرخکار، زهراپلوئی، ریحانه
زارعپور، مهران خالقی، زهرا سادات بازرجانی، هلیا خراسانی